

**Lappeenrannan kaupungin asiantuntijalausunto sivistysvaliokunnalle
hallituksen esitykseen eduskunnalle HE 19/2022 vp laiksi oppilas- ja
opiskelijahuoltolain muuttamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi**

1. Johdanto

Pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelman kohdan 3.6 (Oikeudenmukainen, yhdenvertainen ja mukaan ottava Suomi) mukaan palvelujärjestelmän oikeudenmukaisuuden, yhdenvertaisuuden sekä kustannusten hillinnän näkökulmasta suurimmat haasteet liittyvät perustason palveluiden vahvistamiseen, ennaltaehkäisevään työhön ja kuntoutukseen. Palvelujärjestelmän tavoitteena on edistää ja ylläpitää väestön hyvinvointia, terveyttä, toiminta- ja työkykyä ja sosiaalista turvallisuutta sekä kaventaa hyvinvointi- ja terveyseroja. Käsiteltävänä olevan lakiesityksen tavoitteena on vahvistaa opiskeluhuoltopalveluja hallitusohjelman kohdan 3.7 Osaamisen, sivistyksen ja innovaatioiden Suomi mukaan.

Eduskunta on vuonna 2021 hyväksynyt lait hyvinvointialueiden perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi. Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen yhteydessä on perustettu uusi hallintotaso, hyvinvointialueet.

Uudistuksen myötä opiskeluhuoltopalvelut, eli koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelut sekä opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelut, kootaan muiden sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien tavoin hyvinvointialueiden järjestämisvastuulle. Kuntien opetustoimi ja muut koulutuksen järjestäjät vastaavat edelleen perusopetuksesta sekä toisen asteen koulutuksen järjestämisestä.

Opiskeluhuoltopalvelujen toimintaympäristössä yhdistyvät opetus- sekä sosiaali- ja terveystoimi. Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen jälkeen hyvinvointialueiden ja kuntien toimivan yhteistyön varmistaminen on tärkeää, jotta oppilaat ja opiskelijat saavat tarvitsemansa tuen opiskeluhuollosta. Käsiteltävinä olevissa lakiesityksissä ehdotetaan säädettäväksi eräitä täsmennyksiä, joita opiskeluhuoltopalvelujen kokoaminen hyvinvointialueiden järjestämisvastuulle edellyttää.

2. Taustaa

Lappeenrannan kaupunki (hyvinvointipalvelujen kehittämispäällikkö Sanna Natunen, opetustoimenjohtaja Mari Routti) on 2.3.2021 antanut sivistysvaliokunnalle asiantuntijalausunnon hallituksen esitykseen eduskunnalle hyvinvointialueiden perustamista ja sosiaali- ja

terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi. Lausunnossaan Lappeenrannan kaupunki on tarkastellut lakiuudistusta seuraavista näkökulmista:

- hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen hyvinvointialueella
- asiakkaiden palvelujen yhteensovittaminen
- *oppilas- ja opiskelijahuoltolaki*
 - *kasvuympäristössä tehtävä työ – käytännön kokemuksia*
 - *yhteiset työryhmät*
 - *yhteiset prosessit*
 - *yhteiset kehityshankkeet*
 - *oppilaan näkökulma*
 - *yhteenveto oppilashuollon palveluiden järjestämismallin tuottamista hyödyistä Lappeenrannan kaupungin opetustoimen näkökulmasta*

Lappeenrannan kaupungin näkemyksen mukaan lausunnon antamisen jälkeen voimaan tullut laki edistää uudistukselle asetettuja tavoitteita ja on tarkoituksenmukainen.

Edelleen Lappeenrannan kaupunki on osaltaan antanut opetus- ja kulttuuriministeriölle lausunnon luonnokseen hallituksen esitykseksi oppilas- ja opiskelijahuoltolain, terveydenhuoltolain sekä korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain 6 §:n muuttamisesta syksyllä 2021.

3. Lappeenrannan kaupungin keskeiset huomiot lainsäädännöstä

Lappeenrannan kaupunki kohdistaa tässä yhteydessä lausuntonsa perusopetuksen ja lukiokoulutuksen järjestäjänä ainoastaan oppilas- ja opiskeluhuoltolakiin.

Kokonaisuutena valmisteltu laki on huolellisesti valmisteltu ja valmistelussa on huomioitu valmisteluvaiheessa eri tahojen antamat lausunnot tarkoituksenmukaisella tavalla. Laki esitetyssä muodossa on luonteva jatkumo voimaan tulleelle hyvinvointialueita koskevalle laille. Lait yhdessä muodostavat tarvittavat rakenteet lasten ja nuorten hyvinvoinnin monialaiseksi varmistamiseksi. Toimintaa ohjaavat rakenteet koostuvat eri tasoilla laadittavista suunnitelmista, niiden sisältämistä yhteisistä

prosesseista sekä yhteistyön varmistavista työryhmistä ja työn- ja vastuunjaosta.

Lakiesityksessä kuvatut eri tasoilla laadittavat suunnitelmat ja niiden liittyminen muutoin laadittaviin hyvinvointisuunnitelmiin sekä talousarvioprosesseihin muodostavat tarkoituksenmukaisen kokonaisuuden eri tasoilla (oppilas, oppilaitos, kunta ja hyvinvointialue). Suunnitelmien ehdotettu sisältö on kattava ja kokoaisi yhteen tällä hetkellä erillisinä prosesseina valmisteltavat suunnitelmat.

Kuvattaessa koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmaan toimenpiteitä opiskelijoiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi 6 §:n mukaisesti on toimeenpanovaiheessa huomioitava, että esimerkiksi suunnitelmaan opiskelijoiden mielenterveyden edistämiseksi kytkeytyvät hyvinvointialueella opiskeluhoitoon palveluiden lisäksi esimerkiksi erikoissairaanhoidon palvelut. Tästä syystä suunnitelmia laadittaessa olisi tärkeää, että paikallisesti hyvinvointialueella aiheeseen liittyvien toimijoiden edustajat oppilas- ja opiskeluhoitoa laajemmin osallistuisivat suunnitelmien laadintaan, toteuttamiseen, toteutumisen seurantaan sekä kehittämiseen. Tämä voitaneen varmistaa hyvinvointisuunnitelmien sisällöstä päätettäessä.

On hyvä, että lakiesitys ohjaa, joskaan ei velvoita koulutuksen järjestäjiä liittämään opiskeluhoitosuunnitelmaan lakisääteiset suunnitelmansa, kuten toimintasuunnitelma äkillisissä uhka- ja vaaratilanteissa myös siksi, että alueellinen pelastustoimi toimii kaikkien koulutuksen järjestäjien kumppanina uhka- ja vaaratilanteissa.

Uudessa oppilas- ja opiskeluhoitopalveluiden organisointimallissa hyvinvointialueella on hyvä varautua siihen, että opetuksen järjestäjien suunnitelmiinsa sisällyttämät toimintamallit esimerkiksi poissaolojen tai kiusaamisen osalta poikkeavat hieman toisistaan, mikä vaikuttaa siihen, että oppilashuollon henkilöstön rooli prosessin eri vaiheissa voi vaihdella hyvinvointialueella kunnittain. Opetuksen järjestäjien toimiessa hyvinvointialueella toistensa kanssa yhteistyössä pitemmällä aikavälillä suunnitelmien tarkoituksenmukainen yhdenmukaistaminen edistyy. Suunnitelmien tarvittavaa yhdenmukaisuutta on mahdollista edistää myös opetussuunnitelman perusteiden sisällön määrittelyn yhteydessä, mitä pidän toivottavana. Suunnitelmien alueellinen yhdenmukaisuus edistää myös alueella kunnasta toiseen muuttavien oppilaiden ja perheiden tuen saamisen jatkumoa, koska prosessit eri kunnissa ovat opetuksen järjestämisen osalta yhdenmukaiset.

Yhteistyörakenteet on kuvattu selkeästi ja tarkoituksenmukaisesti. Lienee mahdollista, että alueellinen opiskeluhuollon yhteistyöryhmä toimisi samalla opetuksen järjestäjien monialaisena ohjausryhmänä. Tämä on tarkoituksenmukaista hyvinvointialueilla, joilla esimerkiksi toisen asteen koulutus on järjestetty hyvinvointialueeseen kuuluvien kuntien muodostamana koulutuskuntayhtymänä.

Muilta osin lakiluonnoksesta ei ole kommentoitavaa. Hyvin keskeisenä prosessina toimeenpanon osalta pidän opetussuunnitelman perusteiden laatimista.